ПРАВНА ЗАЩИТА ПРИ НЕРЕГЛАМЕНТИРАНО РАЗПРОСТРАНЯВАНЕ НА СНИМКИ В ИНТЕРНЕТ

доц. д.н. Драгомир Кръстев

Висше училище по телекомуникации и пощи

LEGAL PROTECTION IN CASE OF UNREGULATED DISTRIBUTION OF PHOTOS ON THE INTERNET

Assoc. Prof. DSc. Dragomir Krastev

University of telecommunications and posts

Резюме: В доклада са разгледани формите на правна защита при нерегламентираното използване и разпространяване на фотографски снимки в интернет пространството. Анализирани са основните нормативни актове от българското и европейското законодателство в тази сфера. Отделено е внимание и на защитата на авторското право и личните данни при използване на снимков материал във виртуалното пространство.

Ключови думи: авторско право, правна защита, интернет, снимки, лични данни.

Abstract: The report examines the forms of legal protection in the unregulated use and distribution of photographic photos on the Internet. The main normative acts of the Bulgarian and European legislation in this field are analyzed. Attention is also paid to the protection of copyright and personal data when using photographic material in cyberspace.

Key words: copyright, legal protection, internet, photos, personal data

DOI: <https://doi.org/10.36997/PPDD2021.37>

Въведение

С непрекъснатото разширяване на функционалностите на глобалната информационна мрежа интернет, наред с проблемите пред технологиите, възникват и предизвикателства пред правната наука. Едно от най-честите нарушения в този контекст е нерегламентирано-

то използване на фотографски снимки в интернет. Господства схващането, че щом нещо е качено в интернет, то може да се употребява свободно. От правна гледна точка противоправните действия на нарушителите могат да се класифицират в две основни групи – нарушения на авторското право и такива спрямо защитата на личните данни на лицата, регламентирани в националните и международните юридически актове.

Изложение

Според 33ЛД и Общия регламент за защита на данните (GDPR) „лични данни“ е понятието по чл. 4, т. 1 от Регламент (ЕС) 2016/679, а именно: „...всяка информация, свързана с идентифицирано физическо лице или физическо лице, което може да бъде идентифицирано („субект на данни“); физическо лице, което може да бъде идентифицирано, е лице, което може да бъде идентифицирано, пряко или непряко, по-специално чрез идентификатор като име, идентификационен номер, данни за местонахождение, онлайн идентификатор или по един или повече признаци, специфични за физическата, физиологичната, генетичната, психическата, умствената, икономическата, културната или социална идентичност на това физическо лице“.¹

Дадено лице обаче може да бъде идентифицирано и чрез някакви специфични негови признаци (вкл. белези и татуировки).

Именно възможността заснетото лице да бъде идентифицирано чрез използването на горните признаци прави снимките част от обхвата на понятието „лични данни“, а оттам и разпространението им без неговото съгласие представлява законово нарушение.

За да е налице нарушение при разпространение на снимки, е необходимо на тях да се вижда лицето на заснетия или други негови особени признаци. Ако тези условия не са налице, заснетият не може да бъде идентифициран. Съответно снимката не попада в обхвата на понятието „лични данни“. Ако обаче се разкрива например част от лице, въпросът дали заснетият може да бъде идентифициран подле-

¹ Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 г. относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/ЕО (Общ регламент относно защитата на данните).

жи на преценка.²

Идентично е положението и в случаите на разпространение на компрометиращи интимни фотографии. Ако на снимката не се вижда лицето на заснетия, белези, татуировки или други подобни признаци, по които да бъде идентифициран, нарушение няма да има. По наказателноправен ред обаче би могло да се търси отговорност на лицето, което ги разпространява, в случай че то твърди, че на снимката е заснет точно определен конкретен човек.

Дискусионен е въпросът ще бъде ли неправомерно разпространението на снимка, качена от заснетото лице в социалните мрежи с ограничение в секция „само приятели“. Според преобладаващото мнение на експерти в тази материя, отговорът на този въпрос следва да бъде положителен. Това е така, защото поставяйки ограничението „само приятели“, заснетият изразява мълчаливо съгласие снимките му да бъдат видяни единствено от определен кръг от хора. Съответно, разпространение без негово изрично съгласие извън този кръг следва да се квалифицира като нарушение. Така например, ако дадена медия е получила снимки на определено лице чрез негов „приятел“ в социалните мрежи. Снимката е част от ограничените за широката публика публикации и е в секцията „само приятели“. Разпространението, от страна на медията, на такава снимка би следвало да се приеме като нарушение.

Административноправна защита

Този вид защита срещу неправомерно разпространение на снимки се осъществява чрез подаване на жалба до Комисията за защита на личните данни. Срокът за подаване на жалба е шестмесечен и тече от деня на узнаване на нарушението и не по-късно от две години от извършването му. Комисията се произнася в тримесечен срок от получаването ѝ, като в случай че констатира неправомерно разпространение на снимки, тя я уважава.

Съществуват някои изключения от общия режим. Така съгласно чл. 25з, ЗЗД (нов – ДВ, № 17, 2019) (1) „Обработването на лични

² Петкова, С. Разпространение на снимки без наше съгласие. (<https://petkovalegal.com/%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5-%D0%BD%D0%B0-%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%BC%D0%BA%D0%B8-%D0%B1%D0%B5%D0%B7-%D0%BD%D0%B0%D1%88%D0%B5-%D1%81%D1%8A/>, 08.10.2021).

данни за журналистически цели, както и за академичното, художественото или литературното изразяване, е законосъобразно, когато се извършва за осъществяване на свободата на изразяване и правото на информация, при зачитане на неприкосновеността на личния живот“, а също така и чл. 25з, ЗЗД (5): „При обработването на лични данни за целите на създаване на фотографско или аудиовизуално произведение чрез заснемане на лице в хода на обществената му дейност или на обществено място не се прилагат чл. 6, чл. 12 – 21, чл. 30 и 34 от Регламент (ЕС) 2016/679“.³

Доскоро тези изключително общи формулировки бяха конкретизирани от десет субективни критерия, въз основа на които да се прави преценка дали обработването на лични данни за горните цели се прави при наличието баланс между свободата на изразяване и правото на информация и правото на защита на личните данни. Те обаче са обявени за противоконституционни, поради което вече не могат да намерят приложение. Ето защо, за момента, преценката за наличието на такъв баланс се прави за всеки конкретен случай.

Наказателноправна защита

Този вид защита при разпространение на снимки без съгласието на заснетото лице се използва най-често в случаите на разпространение на интимни (голи) снимки. В зависимост от техния характер те могат да попаднат в обхвата на определението за порнографски материал.

Според Наказателния кодекс на Република България, чл. 93, т. 28 (нова – ДВ, №38, 2007): „Порнографски материал“ е неприличен, неприемлив или несъвместим с обществения морал материал, който изобразява открито сексуално поведение. За такова се приема поведение, което изразява реални или симулирани полови сношения между лица от същия или различен пол, содомия, мастурбация, сексуален садизъм или мазохизъм, или похотливо показване на половите органи на лице“⁴. Така може да се окаже, че в определени хипотези разпространението на такъв тип снимки представлява престъпление. В този случай наказанието е лишаване от свобода до една година и глоба от хиляда до три хиляди лева. Ако заснетото лице е непълнолетно или изглежда като такова, наказанието е лишаване от свобода до шест

³ Закон за защита на личните данни. // ДВ, №1, 2002 ; посл. изм. ДВ, №7, 2018.

⁴ Наказателен кодекс. // ДВ, №26, 1968, доп. ДВ, №54, 2017.

години и глоба до осем хиляди лева.

Кога дадена снимка представлява порнографски материал, подлежи на преценка за всеки конкретен случай?

Гражданскоправна защита

Гражданскоправната защита е тази, посредством която се обезщетява пострадалото от нарушението лице. Тя се активира тогава, когато нарушението е констатирано официално от съответния държавен орган. Искането за обезщетение се предявява пред съответния съд по местоживеене/местонахождение на нарушителя. То обхваща претърпените имуществени и неимуществени вреди от нарушението. В повечето случаи най-сериозни са нанесените морални щети, размерът на чието обезщетяване се определя от съда по справедливост. Те включват претърпените притеснения, унижения, страх, засягане на честта и доброто име, уронване на авторитет и престиж, издаване на интимна тайна и т.н.

Именно при реализирането на гражданскоправната защита се проявява и второто измерение на проблема с неправомерното използване на снимков материал в интернет. Освен нарушения свързани със защитата на личните данни сме свидетели и на накръняване на авторското право в определени хипотези. Това е всеки един случай, когато някой сваля и на следващ етап качи чужда снимка на своя сайт или платформа.

Нарушаването на авторските права представлява деликт. За да бъде осъществен такъв, трябва да налице фактически състав от следните елементи: деяние, противоправност, вина и настъпили вреди.

В случая противоправното деяние се състои от два елемента:

- използване на чужда снимка без предварителното съгласие на автора (чл. 35, ЗАПСП) и
- и неплащане на съответното възнаграждение (чл.19, ЗАПСП).

Вината при генералния деликт, според българското законодателство, се презюмира във всички хипотези (чл. 45, ал.2, ЗЗД). Това означава, че ще е налице нарушение, независимо от това дали субектът, който използва чужди снимки, е бил наясно, че те са обект на авторски права. При нарушаване на авторското право почти винаги директно произтичат и вреди. Те се състоят най-малкото в пропуснатите ползи от нереализираното лицензионно възнаграждение за използване на снимките. Възможни са и загуби, свързани с усилията

Закономерно възниква въпросът дали всички снимки, които са качени във виртуалното пространство са обект на авторски права? Отговор на този въпрос дава и българското и европейското законодателство.

Заключение

Исползвана литература

Петкова, С. Разпространение на снимки без наше съгласие ([https://petkovalegal.com/%D1%80%D0%B7%D0%BF%D1%80-](https://petkovalegal.com/%D1%80%D0%B7%D0%BF%D1%80-%)

⁶ Case C-145/10, *Eva-Maria Painer v Standard VerlagsGmbH and Others* (Reference for a preliminary ruling from the *Handelsgericht Wien*).

D0%BE%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5-%D0%BD%D0%B0-%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%BC%D0%BA%D0%B8-%D0%B1%D0%B5%D0%B7-%D0%BD%D0%B0%D1%88%D0%B5-%D1%81%D1%8A/, 08.10.2021).

Закон за защита на личните данни. // ДВ, №1, 2002 ; посл. изм. ДВ, №7, 2018.

Наказателен кодекс. // ДВ, №26, 1968; доп. ДВ, №54, 2017.

Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 г. относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/ЕО (Общ регламент относно защитата на данните).

Case C-145/10, Eva-Maria Painer v Standard VerlagsGmbH and Others (Reference for a preliminary ruling from the Handelsgericht Wien).

За контакти: доц. д.н. Драгомир Кръстев
Висше училище по телекомуникации и пощи
e-mail: drago.krastev@gmail.com